

یادداشت

ایران، سرزمین حباب‌ها

احمد فره‌ادی • کارشناس اقتصادی

● هر روز با حبابی سروکار داریم؛ از حباب نرخ دلار گرفته، تا حباب قیمت خودروهای وارداتی، یا از حباب سکه تا حباب مسکن یا از حباب بیت‌کوین تا حباب برنج. انکار کل اقتصاد ما حبابی شده است، و البته مفروض و متضررشدن تعداد بیشتری است. قیمت‌ها در اقتصاد حبابی (Economic bubble) دچار تغییرات شدیدی می‌شوند؛ به‌طوری‌که تعیین قیمت بر اساس عرضه و تقاضا دشوار است. این پدیده حاصل دادوستد با حجم و نرخ بسیار بیشتر از ارزش واقعی مورد بدیهی است، چون تعیین ارزش واقعی، کار دشواری است معمولاً پس از افت ناگهانی قیمت و به‌اصطلاح ترکیدن حباب متوجه وجود حباب می‌شوند. زمانی که حباب شکل می‌گیرد سرمایه‌گذاران با هجوم بدون توجه به ارزش واقعی بازار یک کالا اقدام به خرید هیجانی در بازار می‌کنند که باعث جاداشدن قیمت بازار یک کالا از ارزش واقعی آن می‌شود. مفهوم حباب با نوسانات عادی بازار تفاوت جدی دارد. در معاملات عادی بازار، طبیعی است که قیمت بازار یک کالا در نوسان است، به‌طوری‌که گاهی بالاتر از ارزش واقعی و گاهی پایین‌تر از آن معامله می‌شود. در هنگام پیش‌آمد یک رخداد مثبت یا منفی بدیهی است که بازار نسبت به آن عکس‌العمل نشان دهد. ویژگی حباب، موقتی‌بودن آن است. حباب گاهی به صورت دید غیرواقع‌بینانه و غیرممکن از آینده نیز بیان می‌شود. دلایل متعددی برای شکل‌گیری حباب‌های اقتصادی بیان شده است، یکی از دلایل مهم آن افزایش بیش از حد نقدینگی است؛ بسیاری حباب‌ها در زمانی شکل می‌گیرند که مؤسسات مالی برای سود بیشتر اقدام به عرضه تسهیلات بانکی با سود غیرواقعی و بیش‌ازحد می‌کنند. افراد زیادی با استفاده از این اعتبارات بانکی به سرمایه‌گذاری در بخشی خاص اقدام می‌کنند. این کار باعث انبساط اقتصادی شدید در یک بخش می‌شود؛ زمانی که موعد بازپرداخت این تسهیلات فرا می‌رسد به دلیل اینکه ارزش واقعی این بخش اقتصادی کمتر از قیمت حبابی آن است، بسیاری از این افسران در بایس‌دادن اعتبارات عاجز خواهند ماند. ازاین‌رو در این زمان انقباض اقتصادی شدیدی اتفاق می‌افتد که باعث ترکیدن حباب می‌شود. ترکیدن حباب باعث ترس در بین مردم و کاهش شدیدتر قیمت‌ها خواهد شد. عده‌ای از اقتصاددانان شکل‌گیری حباب را مبنیث از دلایل روانی می‌دانند، «تئوری احمق بزرگ‌تر» بیانگر این وضعیت است، در این تئوری بسیاری افراد با اینکه می‌دانند قیمت فعلی بیش‌ازحد واقعی است چون احتمال زیاد می‌دهند که فرد دیگری را پیدا خواهند کرد که او کالای مورد نظر را با قیمت بیشتر خریداری کند (احمق بزرگ‌تر) اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند. در این تئوری حباب‌ها تا وقتی ادامه می‌یابند که احمق‌هایی وجود داشته باشند که حاضر باشند کالای مورد نظر را با قیمت بیش از حد واقعی خریداری کنند. از دیگر دلایل روانی این پدیده می‌توان به پیش‌بینی آینده قیمت‌ها اشاره کرد. بر این اساس چنین استدلال می‌شود که اگر قیمت‌ها در گذشته به میزان مشخصی افزایش یافته باشند، همچنان با این نرخ برای همیشه افزایش خواهند یافت. به عبارت دیگر شکل‌گیری حباب به علت بررسی قیمت‌ها به صورت تاریخی و پیش‌بینی حفظ رویه فعلی است. دلیل روانی دیگر در ایجاد حباب، مفهومی است تحت عنوان «فتار گله‌ای» بدین معنا که سرمایه‌گذاران تمایل به خرید یا فروش در راستای روند بازار دارند. معمولاً افرادی که در راستای حباب سرمایه‌گذاری می‌کنند تا زمان ترکیدن حباب سود بسیاری به دست خواهند آورد. واقعیت این است که مردم ایران هر روز با خبری درباره تشکیل حباب یا ترکیدن آن مواجه‌اند، چه قائل به دلایل اقتصادی ایجاد حباب باشیم و چه معتقد به دلایل روانی این پدیده، باید بدانیم که این خبرها زندگی اقتصادی مردم را به‌شدت تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. در چنین شرایطی لازم است معلوم شود که آیا واقعا اقتصاد ایران حبابی شده است؟

گذر

تعرفه واردات گوشت گوساله به ۱۲ درصد کاهش یافت

● بر اساس مصوبه هیئت وزیران، سود بازرگانی و حقوق گمرکی گوشت گوساله از ۲۶ درصد به ۱۲ درصد کاهش یافت. به گزارش فارس، هیئت وزیران سود بازرگانی و حقوق گمرکی گوشت گوساله را کاهش داد. در مصوبه هیئت وزیران که از سوی اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهور برای اجرا به وزارت جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت و امور اقتصادی و دارایی ابلاغ شد، آمده است: هیئت وزیران در جلسه دوم اسفند ۹۶ به پیشنهاد مشترک وزارت صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی و امور اقتصادی و دارایی به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرد: ۱- مجموع حقوق گمرکی و سود بازرگانی گوشت گوساله (سرد و منجمد) ردیف تعرفه‌های (۰۲۰۱۰۰) و (۰۲۰۱۰۱) از ۲۶ درصد به ۱۲ درصد کاهش می‌یابد. ۲- این تصویب‌نامه از تاریخ تصویب لازم‌الاجراست.

● لایا مرگن: احداث فرودگاه در قم، پرونده مشابه پدیده شان‌دیز را این‌بار در همسایگی استان تهران رقم زده است. تفاهم شفاهی مدیرعامل شرکت ارم‌کیش با استاندار وقت قم، سرمایه‌های سهام‌داران پروژه فرودگاه بین‌المللی قم را بلا تکلیف کرده است. مدیرعامل این شرکت با جلب نظر استاندار وقت قم در سال ۸۹، اقدام به تصرف اراضی ملی و ساخت فرودگاه و شهرک تفریحی در حاشیه آن کرده است. او مشابه پروژه پدیده شان‌دیز(گرچه به لحاظ ابعاد متفاوت است)، بدون اینکه دنبال کسب مجوز قانونی برای احداث فرودگاه از وزارت راه‌وشهرسازی باشد، اقدام به جذب سرمایه‌گذار کرد و با تبلیغ در تلویزیون، سرمایه‌های مردم را جذب کرد. بخش‌های مختلف این پروژه پیشرفت‌های فیزیکی متفاوتی دارند؛ اما آنچه مهم است، این است که در نهایت اقدام خلاف قانون شرکت ارم‌کیش با حکم دستگاه قضائی متوقف شد و این شرکت به دلیل تصرف اراضی ملی، از پروژه فرودگاه خلع شد؛ زیرا مدیرعامل شرکت ارم‌کیش تاکنون نتوانسته برای فرودگاهی که عنوان بین‌المللی را هم دارد، مجوز احداث دریافت کند. درحال حاضر سهام‌داران این پروژه در انتظار تعیین تکلیف سرمایه‌های خود هستند. آنها باید تاوان زمین‌خواری صاحبان شرکت ارم‌کیش را پرداخت کنند و سرمایه‌های آنها تا تعیین تکلیف وضعیت پروژه، بلوکه خواهد بود.

نیم‌نگاهی به سایت پروژه فرودگاه بین‌المللی قم که این‌روزها زیر تیغ حکم دستگاه قضائی قرار دارد، نشان می‌دهد این شرکت به روش‌های مختلف شامل دعوت به مشارکت، مالکیت تجاری، عرضه قدرالسهم BOT و اقدام به جذب سرمایه‌های مردم برای تکمیل این پروژه کرده است. مسعود منصور، معاون حفاظت و امور اراضی سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، در گفت‌وگو با «شرق» از نهایی شدن حکم خلع بد این مجری متخلف خبر می‌دهد.

به گفته او، سال ۸۹ شرکتی سیاحتی به نام ارم‌کیش، با استانداری قم تفاهمی می‌کند که بر اساس این تفاهم، مراحل ایجاد فرودگاه و بخش‌های جانبی آن در استان قم پیگیری شود. سرمایه‌گذار بدون اینکه مراحل قانونی را طی کند و مجوز احداث فرودگاه را بگیرد سپس مراحل واگذاری زمین را به صورت قانونی پشت سر بگذارد، با تصرف اراضی ملی، ساخت‌وساز در پروژه را از طریق فروش سهام پیگیری می‌کند. منصور ادامه می‌دهد: در آن مقطع، صداوسیما نیز برای شرکت ارم‌کیش تبلیغ فروش سهام می‌کند. این در حالی است که مراحل واگذاری زمین طی نشده بود. به همین دلیل، منابع طبیعی وارد عمل شده و با طرح شکایت قضائی، از سال ۹۱ موضوع زمین‌خواری این شرکت را پیگیری می‌کند. در نهایت، در سال ۹۴ رای بر خلع ید از عرصه دریافت می‌کند.

او می‌گوید: درحال‌حاضر حکم خلع ید در مرحله اجراست. در رای مرجع قضائی و در جلسات استانداری قم، وزارت کشور و... نیز پیش‌بینی شده که مستحدماتی که از سوی سرمایه‌گذار اجرا شده است، به یک دستگاه متولی شامل استانداری یا منطقه ویژه سلفچگان، تحویل داده شود تا بعد از اخذ مجوزها و انجام مراحل واگذاری درباره عرصه، سایر مراحل پیگیری شود.

۳ هزار هکتار اراضی ملی تصرف شد

معاون حفاظت و امور اراضی سازمان جنگل‌ها ادامه می‌دهد: زمین تصرف‌شده برای فرودگاه بین‌المللی قم، نزدیک به سه هزار هکتار بود. او درباره اینکه چرا بخش منابع طبیعی اجازه داده این زمین‌خواری ادامه یافته و کار به اینجا بکشد، به این نکته اشاره می‌کند: ما فقط می‌توانستیم در مراجع قضائی طرح دعوا کنیم. فرایند قضائی این پرونده دو تا سه سال طول کشید. در ابتدا، سرمایه‌گذار مدعی بود می‌تواند مجوز بگیرد؛ اما هنوز هم سازمان هواپیمایی مجوز فرودگاه به این سرمایه‌گذار نداده است و شرکت یادشده نتوانسته مجوزهای لازم را دریافت کند.

منصور اضافه می‌کند: ما نتوانستیم از طریق

پیگیری در مراجع قضائی، عرصه را از متخلف خلع ید کنیم. اگر تصویب شد که این پروژه به منطقه ویژه سلفچگان تحویل داده شود، زمین منطقه به آنها واگذار می‌شود و منطقه ویژه سلفچگان هم اعیانی‌ها را تعیین تکلیف می‌کند. به گفته منصور: مشکلی برای خلع ید عرصه وجود ندارد و امیدواریم هرچه سریع‌تر، اجرای حکم عملیاتی شود. هرچند در بدو این تصرفات، می‌توانستیم با پشتوانه بهتری مانع ایجاد مستحدمات شویم. باید از این مسئله درس بگیریم و در موارد آتی اجازه نهیم کلافی که یک کره دارد، تبدیل به ۱۰ کره شود و بعد اقدام به بازکردن کره‌ها کنیم.

تاکید رئیس مجلس بر تعیین تکلیف پروژه فرودگاه قم

۱۲ آبان ۹۶ علی لاریجانی، رئیس مجلس شورای اسلامی، مرتضی بانک، دبیر شورای عالی مناطق آزاد کشور، بابک دین‌پرست، معاون وزیر کشور و نمایندگان قم در مجلس شورای اسلامی به همراه سیدمهدی صادقی، استاندار قم، از پروژه فرودگاه قم بازدید کردند و در این بازدید، رئیس مجلس بر تسریع حل جالش‌های فرودگاه قم تأکید کرد.

به اعتقاد لاریجانی، مسئله فرودگاه در استان قم موضوعیت داشته و باید اجرایی شود. قم شهری بین‌المللی است و فرودگاه می‌تواند نیازهای این استان را برای زائران خارجی و داخلی مرتفع کند. او با تأکید بر پیگیری مسئله انتقال اراضی مرتبط با فرودگاه به منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان افزود: محدوده این طرح ازسوی کارگروهی به ریاست استاندار قم مشخص و پیگیری لازم برای اخذ مجوزها نیز صورت بگیرد.

در حالی رئیس مجلس بر لزوم ایجاد فرودگاهی بین‌المللی در شهر قم تأکید می‌کند که پرواز بسیاری از شهرهای کوچک ایران، به دلیل نبود مسافر غیراقتصادی است. حال آیا مطالعات دقیق اقتصادی درباره ساخت فرودگاه بین‌المللی قم انجام شده و درباره تعداد مسافران آن مطالعه دقیقی انجام شده است؟ فاصله محل استقرار فرودگاه قم از فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) کمتر از ۸۰ کیلومتر است. آیا بهتر نبود به‌جای ساخت یک فرودگاه جدید در قم، فاصله بین فرودگاه بین‌المللی تهران و شهر قم مجهز به مترو، قطار بین‌شهری سریع‌السیر یا مونوریل می‌شد؟ بدون‌شک گزینه‌های بی‌شمار دیگری هم وجود دارند که می‌شد به‌جای گزینه فرودگاه قم مورد توجه قرار گیرند، اما مسئولان وقت این استان، با شتاب‌زدگی تمام، پروژه‌ای را آغاز کردند که امروز همه قوای کشور را درگیر خود کرده است.

پیشرفت فیزیکی باند فرودگاه: ۳۰ درصد

در حالی مسئولان شرکت ارم‌کیش با ادعای ساخت فرودگاهی بین‌المللی اقدام به تصرف اراضی ملی به‌عنوان ثروت بین‌نسلی و متعلق به تمام ملت ایران کرده‌اند که اصلی‌ترین قسمت پروژه

اراضی فرودگاه قم با حکم قوه قضائیه خلع ید می‌شوند

تکرار پدیده

تفاهم شفاهی مدیرعامل شرکت ارم‌کیش با استاندار وقت، منجر به زمین‌خواری در قم شد

یعنی فرودگاه، پیشرفت فیزیکی قابل‌توجهی ندارد. سیدمهدی طباطبایی، مدیرعامل منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان، در گفت‌وگو با «شرق» با اشاره به پیشرفت فیزیکی متفاوت بخش‌های این پروژه، بیان می‌کند: در قسمت شهرک گردشگری و بعضی دیگر از پروژه‌ها، صددرصد پیشرفت فیزیکی داریم، اما باند فرودگاه چیزی حدود ۲۵ تا ۳۰ درصد پیشرفت دارد.

او درباره سرنوشت سهام‌داران این پروژه می‌گوید: سهمیه افراد محفوظ است. آنها نگران سرمایه‌گذاری‌های خود نباشند. به محض اینکه حکم مقام قضائی در مورد خلع‌ید شرکت ارم‌کیش اجرا شود (با توجه به اینکه حکم صادر شده است)، در صورت تصویب دولت و واگذاری کار به منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان، درصدد سهام‌ستیم که سرمایه سرمایه‌گذاران را به آنها بازگردانیم.

به گفته طباطبایی، مقدمات کار فراهم شده است. به محض اینکه مسائل به منطقه آزاد سلفچگان واگذار شود، آگهی برای جذب سرمایه‌گذار جدید منتشر خواهد شد. سهام‌داران قبلی هم سر جای خود هستند و چه‌بسا سرمایه‌گذار جدید، سهام افرادی را که قبلاً سهم خریده بودند خریداری کنند.

او اضافه می‌کند: ما دفتری را با همکاری مقام قضائی در قم باز کردیم. این کار از طریق ستاد هماهنگی که برای پروژه فرودگاه بین‌المللی قم ایجاد شده بود، تشکیل شده است. از طریق مقام قضائی اطلاعات دادیم که هرکس سهام خریده است، مدارک خود را به این ستاد ارائه کند تا حقتش محفوظ بماند.

ثبت‌نام ۷۰۰ مال‌باخته

در ستاد هماهنگی فرودگاه قم

مدیرعامل منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان از ثبت‌نام بیش از ۷۰۰ نفر در ستاد هماهنگی ایجادشده برای فرودگاه قم خبر می‌دهد. او ادامه می‌دهد: اینجا افرادی هستند که توانسته‌اند مستندات مبنی بر اینکه حق و حقوقی دارند، ارائه کنند.

طباطبایی می‌گوید: کارشناسانی که از طرف مقام قضائی تعیین شدند، برآورد کرده‌اند که صاحبان سهام فرودگاه قم، ۶۰ میلیارد تومان سرمایه‌گذاری انجام داده‌اند. البته برآوردها نشان می‌دهد تاکنون بیش از ۹۴ میلیارد تومان، یعنی چیزی بیش از سهمی که مردم خریده‌اند، در پروژه سرمایه‌گذاری انجام شده است.

اگرچه فرودگاه قم هنوز هم نتوانسته از وزارت راه مجوز لازم را دریافت کند، اما مدیرعامل منطقه ویژه اقتصادی سلفچگان عنوان می‌کند: مجریان این پروژه به دنبال دریافت مجوز بوده‌اند و با اطمینان و اعتماد به استاندار وقت و به دلیل هماهنگی با او، به‌جای پیگیری مراحل کار از مسیری قانونی و دریافت مجوز منابع طبیعی، سازمان هواپیمایی و... پروژه خود را آغاز کرده‌اند.

او یادآور می‌شود: هنوز مسئله واگذاری پروژه به منطقه ویژه سلفچگان نهایی نشده است. به محض تصمیم دولت و واگذارشدن کار به ما، مراحل بعدی را پیگیری می‌کنیم، اما زمان دقیقی برای آن نمی‌توانم اعلام کنم، زیرا به صورت هفتگی جلسه داریم و کار به صورت روزانه پیگیری می‌شود.

پروژه‌ای که صرفاً با اعلام شفاهی استاندار وقت قم کلید خورده بود، سرمایه‌های مردمی را که آشنایی درستی با قوانین نداشتند، دچار مشکل کرده است. امروز سرمایه‌گذاران پروژه فرودگاه قم سرگردان شده‌اند و منتظرند، دستگاه‌های تصمیم‌ساز، هرچه‌سریع‌تر تکلیف سهام‌داران این پروژه را مشخص کنند.

خبر

کارگران فصلی و ساختمانی سود سهام عدالت می‌گیرند

● باقی‌مانده سود سهام عدالت عملکرد سال مالی ۱۳۹۵ شرکت‌های سرمایه‌پذیر مربوط به کارگران فصلی و ساختمانی قرار بود یکشنبه به حساب این دسته از مشمولان واریز شود. به گزارش تسنیم؛ واریز سود سهام عدالت مرحله تکمیلی کارگران فصلی و ساختمانی که جزء مشمولان سهام عدالت هستند، قرار بود یکشنبه انجام شود. بر این اساس مانده سود یکی دیگر از سه گروه باقی‌مانده مشمولان سهام عدالت امروز در حالی از طریق شعب بانک‌های عامل و مؤسسات مالی که مشمولین مزبور شای بانکی خود را از طریق آن به این سازمان اعلام کرده‌اند پرداخت خواهد شد که تنها تسویه بقیه سود سهام عدالت دو گروه دیگر از مشمولان باقی مانده است. بر این اساس تعداد مشمولانی که در این مرحله به‌عنوان واریز مرحله تکمیلی، از سود سهام عدالت عملکرد سال مالی ۱۳۹۵ برخوردار شده‌اند، حدود چهارمیلیون و ۵۰۰ هزار نفر از کارگران فصلی و ساختمانی هستند که مبلغی بالغ بر ۲۴۰ میلیارد تومان سود سهام عدالت از سوی سازمان خصوصی‌سازی و از طریق بانک‌های عامل کشور امروز به حساب آنان واریز می‌شود.

سفره کارگران همچنان خالی است

● وزیر کار گفت: ۶۰ سال است که برنامه‌های توسعه‌ای در کشور اجرا می‌شود اما همچنان سفره کارگران خالی است. به گزارش فارس، علی ربیعی، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در نشست هیئت رئیسه اتحادیه کارگران جهان با بیان اینکه ۶۰ سال برنامه‌های توسعه‌ای در کشور اجرا شده اما همچنان سفره کارگران خالی است، اظهار کرد: بعد از اینکه به وزارت کار آدمم سعی شد تا دستمزد کارگران بیشتر از تورم افزایش یابد. وی با بیان اینکه یکی از مؤسسان اتحادیه کارگری در ایران بودم، گفت: پیش از این در بخش‌های مختلفی از جمله ساختمان قسمت آرماتوربندی و همچنین کارگر کارخانه جنرال‌موتورز بودم و مسیر کارگری و پیچ‌وخم‌های آن را به خوبی درک کرده‌ام. ربیعی خاطرنشان کرد: رنج و مشکلات زندگی کارگران را به خوبی می‌دانم و در جریان تمام مسائل و مشکلات آنان هستم و می‌دانم که مشکلاتی نظیر امنیت شغلی همچنان گریبانگیر کارگران است.

عرضه اوراق گواهی سپرده
یک‌ساله، معاف از مالیات
پرداخت سود بصورت ماهانه
بانرخ

۲۸
%
از ۲۸ بهمن ماه ۹۶
در تمامی شعب بانک صادرات ایران

www.bsi.ir
@bank_saderat_ir
@bank_saderat_ir

بانک صادرات ایران
در خدمت مردم